

Rondellhund, Rebellhund eller Byracka,
Vilken syn på yttrandefrihet framkommer i debatten?

Abstract

In 2007 Lars Vilks, a Swedish artist, was embroiled in a controversy after he made a drawing depicting the Islamic prophet Muhammad as a roundabout dog. The drawing was attended for a local art exhibition but never showed due to the organizers' fear for threats and security concerns. The Örebro-based regional newspaper *Nerikes Allehanda* published the drawing to illustrate an editorial on freedom of speech. This started an intense debate in the Swedish media about self-censorship and freedom of expression. This thesis analyses the debate that carried on about Lars Vilks, and his art which by many is seen as provocative and insulting. I have chosen to describe the debate seen from three different perspectives. All stress arguments to whether this kind of art even should be created and later on shown to the public. The argument shows how freedom of speech is perceived. My intention is to investigate the view on freedom of speech in Sweden. I also want to explore the limits of freedom of expression which emerge.

Key Words: Self-censorship, Freedom of speech, Insulting treatment, Lars Vilks, Muhammed

Antal ord: 9096

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Upplägg.....	5
2 Metod	7
2.1 Argumentationsanalys	7
3 Teori	9
3.1 Ulf Petäjä och Varför Yttrandefrihet?.....	9
3.2 Mills sanningsargument.....	10
3.3 Meiklejohns demokratiargument	10
3.4 Bollingers toleransargument	11
4 Material	12
5 Analys av debatten	13
5.1 Tes- Rätt att framställa och publicera rondellhunden.....	13
5.2 Tes- Ej lämpligt att framställa och publicera rondellhunden.....	16
5.3 Tes- Fel att framställa och publicera rondellhunden.....	20
6 Teoritillämpning	23
6.1 Kategori 1	23
6.2 Kategori 2	24
6.3 Kategori 3	25
6.5 Omständigheter.....	25
6.5 Kränkningar	26
6.6 Muslimers position i samhället.....	26
7 Avslutande diskussion	28
8 Litteraturförteckning	29
8.1 Litteratur	29
8.2 Artiklar.....	29

1 Inledning

Den svenske konstnären Lars Vilks tecknade 2007 en satirbild av profeten Muhammed som rondellhund. Utgångspunkten för teckningen var en utställning som bar namnet "Hunden i konsten". Vid tidpunkten för utställningen togs teckningen bort av arrangörerna med hänsyn till säkerheten, det fanns en rädsla för våld och hot. Flera andra arrangörer för olika utställningar nekade att ställa ut Vilks verk av samma anledning. Nerikes Allehanda var den första svenska tidning som publicerade teckningen av Muhammed som rondellhund som ett inslag i en yttrandefrihetsdebatt. Bakgrunden var just att teckningen nekats att få medverka på utställningar. Främst väckte publiceringen protester, demonstranter protesterade och krävde en ursäkt av tidningen för att den ansågs vara kränkande. För många muslimer var det en skymf att avbilda profeten Muhammed, att dessutom avbilda honom som hund, ett inom islam orent djur, uppfattades som mycket kränkande. Flera muslimska länder har protesterat officiellt, bland annat Egypten, Pakistan, Iran och samarbetsorganet Islamiska konferensen. Även Malaysia har begärt att den svenska staten ska ingripa och stoppa publiceringarna.

Efter publiceringen av rondellhunden i Nerikes Allehanda har Lars Vilks vid flera tillfällen utsatts för hot och attacker. Vilks konst, och angreppen riktade mot honom, har gett upphov till omfattande mediedebatter. Den första debatten startade 2007 och en andra debatt tog fart i mars 2010, då ett åtal mot en amerikanska offentliggjordes. Hon anklagades för försök att rekrytera islamiska terrorister för att mörda Lars Vilks. Vid samma tidpunkt arresterades sju personer i Irland i vad man antog var en komplot för att mörda Lars Vilks. Efter dessa händelser valde flera svenska tidningar att publicera rondellhunden till stöd för yttrandefriheten.

Lars Vilks respons på de kraftiga protesterna är att alla religioner skall, utan undantag, kunna kritiseras. Han ångrar inte sitt verk utan tycker snarare det är positivt för hans konstprojekt med mycket uppmärksamhet, samtidigt anser han att debatten hamnat utom alla proportioner. Ursprunget till konstverket var enligt Vilks att konstvärlden innehåller gränser som man ofta påstår inte finns, konsten brukar hävdas vara helt öppen och gränslös. Vilks uttrycker att han ville göra gränsdragningarna tydliga, det ligger i konstens uppgift att hela tiden ligga på gränsen på vad man bör och inte kan göra (Stensson, 2010).

Yttrandefrihet är ett av de viktigaste elementen i en demokrati, kanske den mest betydelsefulla beståndsdel. (Petäjä, 2006,16) Därför är det viktigt att ständigt diskutera och forska kring detta ämne. Mitt syfte med denna uppsats är att undersöka vilka argument som förts i denna debatt för urskilja vilken syn på yttrandefrihet som råder. Jag är intresserad av yttrandefrihetens roll i denna debatt. Jag är även intresserad av vilka gränser till yttrandefriheten som förespråkas. Det varit en omfattande debatt med många delade åsikter, vilket tyder på att det idag råder flera olika argument och idéer kring yttrandefrihet och

vilka inskränkningar av den som bör finnas. Argumentet ”yttrandefrihet är viktigt, men den måste brukas med omdöme, bara för att man kan säga något bör man inte alltid säga det” använts flitigt mot rondellhunden. Många anser att konstverket i sig är en riktad kränkning mot muslimer som är skapat just för att provocera, skapa debatt och motsättningar. Att attackera vår Profet Muhammed är som att attackera kärnan i vår tro och var muslims moraliska förebild, säger muslimer som är kritiska till Vilks. En sekulär stat med yttrandefrihet innebär inte att medborgare ska trampa på det andra håller som heligt. Andra synpunkter är att vi lever i ett öppet samhälle med yttrandefrihet och tryckfrihet vilket gör det fullständigt legitimt för Lars Vilks att göra vilken satir han vill. Yttrandefriheten är även till för att skydda det som inte är önskvärt att höra.

1. 1 Syfte och frågeställning

Jag har två syften med denna uppsats. Första syftet är att undersöka vilka argument som framförts i debatten om Lars Vilks rondellhund föreställande profeten Muhammed. Jag vill klargöra debatten och jämföra de olika argumenten som förekommit. Mitt intresse är att studera vilka argument som florerat i debatten och inte vem som uttalat sig. Vidare är syftet att undersöka hur yttrandefrihet och begränsningar av den rättfärdigas utifrån dessa argument. Jag är intresserad av att undersöka hur yttrandefrihet och dess begränsningar rättfärdigas utifrån denna offentliga debatt. Min frågeställning blir således-

- *Vilka argument framträder i debatten om Lars Vilks konstverk, en rondellhund föreställande profeten Muhammed?*
- *Hur rättfärdigas yttrandefrihet och inskränkningar av den utifrån dessa argument?*

1.2 Upplägg

Jag använder metoden argumentationsanalys, som är en form av textanalys för att besvara min första frågeställning. Argumentationsanalysens avsikt är att analysera texter och debatter för att undersöka hur olika argument används. Vid en genomgång av den offentliga debatt som förts kring detta ämne kan jag urskilja tre huvudsakliga strömningar av argument. Dessa har jag delat upp i tre kategorier med tre ståndpunkter och argument som stödjer och undergräver dem. Genom en analytisk uppdelning kan man lättare se vilka argument som förekommer och jämföra dem med varandra.

För att besvara min andra frågeställning använder jag Ulf Petäjäs bok *Varför Yttrandefrihet?*. I boken beskrivs rättfärdigande av yttrandefrihet utifrån fem centrala argument i den demokratiska idétraditionen. Ulf Petäja kommer till en egen slutsats om varför yttrandefrihet är viktig. Denna slutsats och tre av de centrala argumenten, som jag anser är relevanta för min studie används som beskrivning av begreppet yttrandefrihet.

2 Metod

2.1 Argumentationsanalys

Eftersom mitt syfte är att analysera vilka argument som framförts i debatten kring Vilks verk använder jag argumentationsanalys som metod. Denna metod används för att beskriva och värdera det argumentativa inslaget i texter och debatter. Analysen fokuserar på texters innebördsaspekter, vilka argument som används för att övertyga människor och inte på hur man försöker övertyga, som istället är ett inslag i retoriken. Argumentationsanalysen har tre syften:

- Det första är ett deskriptivt syfte där man söker från befintliga sammanhang rekonstruera argumentationen. En argumentation förekommer inte isolerad utan är ett inslag i texter som inte bara består av skäl för och emot bestämda uppfattningar. Detta innebär att argumenten måste hittas.
- Att bedöma i vilken mån argumenten lever upp till vissa normer är analysens andra syfte. Olika normer kan vara att argumenten ska vara sakliga och rationella. En saklig debatt innebär att man håller sig till ämnet.
- Det tredje syftet är att avgöra en argumentations beviskraft. Stärker eller undergräver de anförda argumenten en viss bestämd ståndpunkt? (Bergström, Boreus 2000, 91)

Min inriktning kommer att fokusera på det första syftet för att besvara min första frågeställning. Det deskriptiva syftet används för att strukturera upp debatten och hitta och ställa upp de argument som används för och emot publicerandet av Rondellhunden. I boken *Textens mening och makt* presenteras två sätt att genomföra en deskriptiv argumentationsanalys. Neass Pro et Contra- analys och Stephen Toulmins modell är metoder som beskriver och strukturerar upp en argumentation enligt olika principer. Toulmins modell koncentrerar sig på att utläsa det underförstådda i argument och uttalande. Pro- et Contra- modellen (för och emot) går ut på att finna en eller flera teser i en text eller debatt och argument som stärker eller undergräver de. (Bergström, Boreus 2000, 96) En argumentation består av en tes och ett eller flera argument. Vid en uppstrukturering är den första uppgiften att finna tesen, det som textens avsändare argumenterar för eller emot. Andra uppgiften är att finna argument som antingen stödjer eller undergräver tesen. Argument som stödjer tesen kallas Pro-argument och betecknas med ett 'P'. Argument som avser att försvaga en tes kallas Contra-argument och betecknas med ett 'C'. (Bergström, Boreus 2000, 101) Jag anser att Pro-et Contra modellen fungerar bäst till mitt syfte att finna argument till Rondellhunden på grund av dess fokus på tes och argument. Jag kommer inte att analysera det underförstådda i argumenten som i Toulmins modell.

Att strukturera upp argumentationer kan vara både arbets och tidskrävande. I många fall räcker det med att finna de viktigaste och vanligaste argumenten i en debatt. De argument som inte utkristalliserar sig direkt för eller emot tesen kanske inte behövs passas in i strukturen. Fullständiga analyser är ofta överflödiga. (Bergström, Boréus 2000, 143)

Målet med en analys är att förstå den argumentation som författaren avsett uttrycka i sin text. Problem som kan uppkomma i samband med uppstrukturering av argumentationer är att forskaren känner att det krävs visst våld på texten. Det kan uppfattas som att man själv drar fram en struktur ur texten. I andra texter kan det vara lätt att urskilja en följdriktig argumentation. (Bergström, Boreus 2000, 141)

Författarna av de artiklar som jag använt har ofta varit tydliga i sin argumentation vilket gjort det lätt för mig att rekonstruera tes och argument. Svårigheter har istället varit att avgänsa hur många argument som ska presenteras. Mitt val vilar på att välja ut de vanligaste och viktigaste argumenten.

För att göra analysen mer tydlig och lätt att följa har jag kategoriserat artiklar efter tes. Jag har urskiljt tre teser-

1. Rätt att framställa och publicera rondellhunden
2. Ej lämpligt att framställa och publicera rondellhunden
3. Fel att framställa och publicera rondellhunden

Jag strukturerar upp artiklarna, för att sedan skapa en pro et contra lista. Detta leder till att jag får tre pro et contra listor som är relaterade till de tre olika teserna. Jag plockar ut argumenten från artiklarna och kategoriserar dessa som pro-argument eller contra-argument. I varje kategori presenteras en tes och flera argument som stödjer eller undergräver den. Alla artiklar framhåller en av de tre teserna och argument som stödjer den. Att endast ha en tes och Pro- et Contra argument till den anser jag gör en beskrivning av debatten väldigt otydlig och rörig. Det finns väsentliga skillnader mellan de olika argumenten mot rondellhunden i de två sista kategorierna. Detta gör att jag väljer att ha två kategorier som är emot Vilks verk av olika anledningar. Det har funnits tillfälle då det har varit besvärligt att placera in artiklar i Kategori 2 eller 3. Då har jag använt mig av hur de beskriver yttrandefrihet. I Kategori 2 framförs det ofta att yttrandefrihet är viktigt och att det är vår rättighet, men att det finns aspekter som påverkar hur vi bör använda den. Kategori 3 är mer kritiska till Lars Vilks verk och använder ord som förtryck och kränkningar. De beskriver rondellhunden med negativt laddade ord som smutskastning, nedvärdering och förtryck. Denna kategori är mer inriktad på att rondellhunden inte ska vara tillåten av olika skäl.

3 Teori

3.1 Ulf Petäjä och Varför Yttrandefrihet?

När man definierar yttrandefrihet kan man utgå ifrån juridiska termer eller politisk filosofi. Jag har valt att utgå ifrån politisk filosofi för att mitt syfte är att analysera vilken syn på yttrandefrihet som råder i vårt samhälle idag och inte på vår lagstiftning. I boken *Varför Yttrandefrihet?* genomför Ulf Petäjä en filosofisk studie av rättfärdigandet av yttrandefrihet genom fem centrala argument i den demokratiska idétraditionen. För att avgränsa mig har jag valt att använda tre av dessa argument och Petäjäs egen slutsats för att beskriva begreppet yttrandefrihet.

Ulf Petäjä skriver i sin bok *Varför Yttrandefrihet?* att det finns tre starka skäl för att rättfärdigande av yttrandefrihet är nödvändig. Det första skälet är att det inte är meningsfullt att tala om yttrandefrihetens gränser om vi inte först klargjort varför den är betydelsefull. Skäl nummer två är att medborgare som inte reflekterat över yttrandefrihetens värde försvagar demokratins självförsvar. Och det tredje, sista visar på att det finns en brist på statsvetenskaplig forskning, politiska utredningar och lagtexter om varför yttrandefrihet är värdefull i ett demokratiskt samhälle. (Petäjä 2006, 173)

I demokratiska länder betraktas yttrandefrihet som ett självklart fenomen och kommer på tal endast i samband med vilka gränsdragningar som bör finnas. Petäjä påpekar att vi inte kan tala om yttrandefrihetens gränser utan att diskutera de värden som yttrandefriheten vilar på. Det finns en fara med att yttrandefriheten betraktas som en självklarhet vilket leder till att den inte behöver motiveras eller reflekteras över. Detta innebär en ökad risk att odemokratiska idéer får fäste när centrala demokratiska värde inte kan försvaras eller är förankrade i folkviljan. (Petäjä 2006, 12f)

Petäjä analyserar fem filosofiska teorier som rättfärdigar yttrandefrihet och kommer till slutsatsen att:

En demokrati vilar på att en större mängd information finns tillgänglig och kan spridas utan större ingrepp. (Petäjä 2006, 176)

Detta innebär att en demokrati bygger på en pålitlig kommunikationsprocess som kräver yttrandefrihet. En pålitlig kommunikationsprocess ska innehålla tillgänglig information, med åsiktsmångfald som kan spridas utan större ingrepp. Åsiktsmångfald innebär att olika idéer, perspektiv, och verklighetsbilder ska tillåtas som inte bara är uttryck för individers intressen, utan även de som människor inte själva väljer. Det är en process utan slut där både goda och dåliga idéer tillåts. Detta betyder att irrationella, falska, omoraliska åsikter ska tillåtas för att kommunikationsprocessen ska vara pålitlig. (Petäjä 2006, 176)

3.2 Mills sanningsargument

Sanningsargumenet av John Stuart Mills är en välkänd teori om yttrandefrihet som innebär att sanningen är av särskilt högt värde och kan bara upptäckas genom yttrandefrihet. Vad som är sanningen kan vi aldrig vara säkra på vilket innebär att alla åsikter ska höras eftersom vi inte vet om den är sann eller inte. En åsikt kan fel, riktig eller innehålla ett viss mått av sanning. Ingen människa är ofelbar och har befogenhet att avgöra sanningar eller att utestänga andra människor från möjlighet att själva döma. Även om en åsikt är oriktig är den lika viktig som en sann åsikt eftersom den ger en klarare bild av sanningen som uppkommer då den konfronteras av en felaktig föreställning. Allt nedtystande i en debatt förutsätter att man betraktas som ofelbar, vilket inte existerar (Petäjä, 2006, 42) Sanningens höga värde beror på att den är främjande för ökad kunskap och framsteg. Detta leder i sin tur till ökad lycka och nytta för individer och samhället. Individer måste tillåtas att ha idéer och åsikter och att dessa ständigt diskuteras och kritiserar för att inte stelna till dogmer. Åsikters innebörd måste diskuteras för att inte leda till att sanningen kvävs eller försvagas. (Petäjä, 2006, 44) Begränsningar av yttrandefrihet är enligt Mill beroende av vilka omständigheter som råder. De yttrande som framför till en upphetsad folkmassa och riskerar att leda till våld bör inte tillåtas. Samma yttrande är tillåtet att tryckas i tidningar just för att det är under andra omständigheter och inte riskerar att leda till brottsliga handlingar. I situationer där mottagarnas förmåga att agera förnuftigt är begränsad bör yttrandefrihet inskränkas. (Petäjä 2006, 154f)

3.3 Meiklejohns demokratiargument

Utifrån Meiklejohns demokratiargument rättfärdigas yttrandefrihet som en nödvändig förutsättning för att demokrati ska fungera. Genom fri kommunikation och fri information kan medborgarna styra sig själva. De styrande är inte separerade ifrån folket, utan de är folkets tjänare och ska ta del av folkets vilja. Om folket inte kan ta del av information eller yttra sig är de inte självstyrande och då inte heller en demokrati. (Petäjä, 2006, 64f.). För att medborgare ska kunna fatta beslut och bilda åsikter måste de ha tillgång till relevant information. Det måste finnas en kommunikation med makthavarna och folket där de förmedlar sina åsikter. Yttrandefrihet krävs även då folket vill kritisera beslut som fattats av makthavarna. Yttrandefrihet är inte ett mål i sig utan ett medel för att nå demokrati. (Petäjä, 2006, 67) Meiklejohn förespråkar informationsmångfald och att det i en demokrati bör finnas politiska inkorrekt och farliga idéer. Böcker av Hitler och Lenin är viktiga att diskutera. Begränsningar av yttrandefrihet är direkta yttrande som förespråkar våld mot staten, samhället, grupper av medborgare och enskilda personer. Inte heller direkta uppmaningar till våld eller yttrande som hotar den nationella säkerheten ska tillåtas. Det råder skillnad på informationskällor och direkta uppmaningar. (Petäjä, 2006, 160f)

3.4 Bollingers toleransargument

För att skapa ett tolerantare och vidsyntare samhälle krävs yttrandefrihet, enligt Bollingers toleransargument. Anledningen till detta är att det finns en generell impuls hos människor att censurera avvikande åsikter. Denna intolerans och ogillande finns i alla nationaliteter och etniska grupper och brukar gå under benämningen fördomar. Följder av denna impuls kan leda till att individer vill förbjuda eller bestraffa åsikter som är avvikande. Därför krävs yttrandefrihet för att tillåta det som anses vara onormala, omoraliska åsikter vilket lär vi oss att acceptera även det vi inte gillar. (Petäjä, 70f). Yttrandefriheten är en spridare av av olika idéer och yttringar vilket skapar förutsättningar som främjar toleransen i samhället och gör människors karaktärer tolerantare. Det är en frihet som är av godo för samhället. (Petäjä, 72). Enligt toleransargumentet innebär yttrandefrihet att skadliga åsikter till en viss del tillåts trots att det ogillas av majoriteten i samhället. Många former av yttrande, idéer och information är kränkande men att det inte är tillräckliga skäl för att begränsa dem utan skapar i det långa loppet ett tolerantare och vidsyntare samhälle. (Petäjä, 2006, 75f) De begränsningar som Bollinger framhåller är på grund av vilka omständigheter som råder, som vid krig eller risk för krig. Förräderi mot nationen är inte tillåtet. När medborgarna är irrationella och deras kapacitet till tolerans är nedsatt som vid krig kan yttrandefrihet begränsas. Absolut yttrandefrihet kan inte alltid råda, yttrandefrihet är känslig för olika omständigheter. (Petäjä, 2006, 164)

4 Material

Jag har använt mig av artiklar från både debatterna 2007 och 2010. Debatterna har rört sig om samma ämne därför ser jag ingen anledning att begränsa mig till en. Det har varit debatt både internationellt och nationellt. Mitt syfte är att analysera vilken syn på yttrandefrihet som råder i Sverige vilket leder till att jag inriktar mig på den debatt som förts här. Den sista artikel jag använt är från 2010-05-13.

Jag har enbart använt mig av skrivet material publicerat i svenska tidningar, trots att debatten även förts på internet, i tv och på radio. Anledningen är att det har förts en stor debatt i svenska tidningar vilket gör att jag anser att mitt val av material är tillräckligt för att få en komplett bild av hur debatten sett ut. Jag har valt artiklar publicerade från olika typer av tidningar, både rikstäckande dags och kvällstidningar, samt från lokala och regionala dagstidningar som presenterar väl argumenterade och innehållsrika synpunkter på Lars Vilks rondellhund. En del artiklar presenterar argument som är återkommande och kan anses vara representativ för en viss ståndpunkt. Argument för och mot, eller vad som är lämpligt med Lars Vilks verk, är tre ståndpunkter som stöds med olika argument.

Mitt syfte är att analysera de huvudsakliga argumenten som framkommit. Med de huvudsakliga argumenten menar jag i betydelsen de argument som är viktigast och vanligast. Eftersom jag gör en idécenterad argumentationsanalys är vare sig vem som skrivit artiklarna eller vilka tidningar som har publicerat dem intressant i denna studie. Syftet är att komma åt de argument som framförs gällande Lars Vilks rondellhund.

En fördel med skrivet och publicerat material är att det är lättare att hitta material från 2007. Detta underlättar även för intersubjektiviteten (andra kan gå tillbaka och kontrollera) vilket gör att jag anser att publicerade artiklar är att föredra.

5 Analys av debatten

Här presenteras en analys av debatten. Det finns ingen tanke bakom vilken ordning argumenten presenteras. Texten är uppdelad i stycken med en rubrik som sammanfattar innehållet i stycket. De olika styckena innehåller olika argument för tesen.

5.1 Tes- Rätt att framställa och publicera rondellhunden

P1. Yttrandefrihet är en garanti och ett fundament i demokrati

Allas garanti för demokrati, frihet och det öppna samhället är yttrandefrihet, vilket gör respekten för yttrandefriheten så viktig. (Olofsson, 2010) Vårt fundament i demokratin är fria medier och rätten för människor att samlas och organisera sig. När tidningar inte publicerar fritt, journalister är rädda för att skriva, och konstnärer tar till självcensur av rädsla lever demokratin farligt. Vi ska givetvis kritisera och ifrågasätta, men ingen skapanderöst ska få tystas. Lars Vilks och Roberto Saviano, (italiensk författare som publicerat böcker om den organiserade brottsligheten i Neapel) är båda bevis för att yttrandefriheten och den konstnärliga friheten är allvarligt hotad idag. Hoten mot dem kommer från två olika håll, från de radikala islamisterna och från den organiserade brottsligheten. (Wikström, 2010)

P2. Yttrandefrihet är en rättighet

När yttrandefriheten hotas är vi alla offer och när de mänskliga fri och rättigheterna angrips så är det ett angrepp på oss alla. Det är viktigt att vi framhåller våra grundläggande rättigheter att tala, skriva och tro. (Wikström, 2010) Det är angeläget att betona Lars Vilks oinskränkta rätt att agera som han gjort. Det är inte nödvändigt men helt i sin ordning att provocera, att visa brist på respekt och förståelse för religioner, ideologier och andra dogmer. Om syftet är ädelt eller mer personligt sniket spelar ingen roll. Vi äger alla denna rättighet och även en skyldighet att acceptera och respektera att också sådant kan sägas, som för en själv eller den egna gruppen, upplevs som mindre tilltalande. Det är upp till varje utställare, konstnär eller publicist vad man vill ge utrymme åt. Bedömning kan bli att man inte tycker att det aktuella verket tillför debatten något, utan att man finner det kränkande och ohyfsat. Men det kan även innebära det rent motsatta, att man faktiskt vill provocera. Rätten att välja något av dessa alternativ ska vara grundläggande och inte ifrågasättas på något sätt. I dagens samhälle är det möjligen främst extremister och dårar som tjänar på denna rättighet, men

också den som vill skapa debatt som filmskapare, författare, satiriker, konstnärer, politiker har nytta av denna rättighet vilket är positivt. Valet ska naturligtvis kunna diskuteras och kritiseras men bägge alternativen är fullt legitima. Kan vi i samhället inte garantera denna rättighet så är vi illa ute. Diskussionen om hur yttrandefrihet ska tolkas faller på sin egen rimlighet, den är total. Det är fullständigt oacceptabelt att genom hot försöka begränsa denna rättighet. Hot och kritik mot de danska Muhammed-karikatyren och Vilks rondellhund har skapat ett läge där vi måste ta tydlig ställning för yttrandefriheten (Olofsson, 2010).

P3. Det är lagligt att häda

Religiösa fanatiker har ingen rätt att kräva lojalitet mot sin världsbild när den går rakt emot vårt sekulariserade samhälle. Yttrandefriheten är inte mindre värd för att den utövas av Lars Vilks. Vi måste upprepa grundläggande fakta som att frihet att häda är inskriven i svensk grundlag. Kränkningar av en religion och dess mer eller mindre fiktiva symbolgestalter är inte samma sak som hets mot folkgrupp eller enskilda människor (Wiman, 2010).

”Räck upp en hand de som tycker att kränkning av religiösa symboler ska vara förbjudna i lag?” (Ekdahl, 2007, s. 4). Nä, den tanken är omöjlig i ett öppet samhälle. Att ha religionsfrihet utan religionskritik är orimligt. Frihet är att bygga tempel, synagoga, moské eller kyrka leder till andras frihet att skratta åt vad han vill. På goda grunder känner sig de flesta kränkta nu för tiden. Kvinnor har skäl att känna sig kränkta av sexindustrin, vegetarianer känner sig kränkta av den enorma köttindustrin. Hela Sverige verkar kränkta av den senaste statsbudgeten. Och muslimer kränks av Muhammedbilder. Alla har rätt till sin egen känsla med det betyder inte att vi ska lagstifta mot kött, porr, skattesänkning och religiösa karikatyrer. Det man kan göra är att inte äta kött, porrsurfa eller undvika att håna det som andra håller heligt (Ekdahl, 2007).

P4. Yttrandefrihet kan inte begränsas trots förståelse

En debatt kring yttrandefriheten är nödvändig och Vilks konst ger en spark uppåt. Det är bättre att vi tar diskussionen nu, innan någon mördas i Sverige, som var fallet i Holland efter mordet på Theo van Gogh. (Vilks, 2008) Lars Vilks rondellhund är barnslig, provocerande, farlig och nödvändig. (Ekdahl, 2007)

Det är inte så komplicerat att förstå hur kränkta muslimer resonerar. En muslimsk intellektuell säger att han jämför hädelse av profeten Muhammed som en hädelse av Förintelsen. Han ser inte profeten som en religiös auktoritet, utan ännu större, han ser profeten som sin mor. Det var han som kom med boken. Detta är inte så svårt att förstå men desto svårare att köpa lösningen, att offra yttrandefriheten för att inte häda eller kränka troende. Det finns dessutom en skillnad mellan religiösa symboler och faktiskt inträffade händelser (Vilks, 2008).

P5. Kritik mot alla religioner ska förekomma

Ideologier som människor väljer att utöva kan inte vara okränkbar, d.v.s så helig att den blir oberörbar. (Westerberg, 2010) Vi måste få kritisera alla religioner, det kan inte finnas något undantag för islam. Det är Vilks fullt rätt att rita sina teckningar, det går aldrig att kompromissa på den punkten. Muslimer har rätt att få känna sig upprörda och kränkta över karikatyrer av deras profet, på samma sätt som kristna kände sig kränkta när Jesus utmålades som homosexuell i fotoutställningen Ecce Homo. (Bohlin, 2010) Alla religioner tål att diskuteras, debatteras och ifrågasättas. Ingen religion uppmanar sina troende till förföljelse av oliktankande. Människor som tolkar religiösa texter så, företräder inte den religion man säger sig försvara, utan andra mörka krafter. Många människor har betalat ett högt pris för yttrandefriheten och de utgör bevis för att yttrandefriheten aldrig kan tas för given. (Wikström, 2010).

P6. Yttrandefrihet handlar inte om moral eller etik

Poängen med demokratin är just dess möjligheter och konsekvenser, allt annat är högtidstal. För att undvika konsekvenser vill man begränsa de med mummel om etik och etikett. Man börjar behandla demokrati och yttrandefrihet mer som ett problem. Detta ser vi i fallet Vilks. Påstående som att yttrandefrihet har med etik att göra frångår Vilks all rätt. Men det är att blanda ihop korten, Vilks eventuellt dåliga moral har inte med yttrandefriheten att göra, den har med Vilks dåliga moral att göra. Och denna kan och ska kunna kritiseras, men den har inget att göra med yttrandefriheten. (Andersson, 2010) Moral och etikdebatter är nödvändiga men det finns en risk att dessa debatter slutar i ett samförstånd i med den goda smaken, som automatiskt begränsar den lagliga friheten. Denna sortens kollektiva självrensning gör att den till slut blir omöjlig att diskutera till skillnad från det juridiska inflytandet. En självrensning kan inte censurerat debattera och ifrågasätta sig själv. Därför får dessa debatter aldrig riktas mot självrensning utan inriktningen måste vara att vi bråkar och diskuterar om sakfrågor och innehållet i satiriska skildringar och bilder, istället för irrationella privata känslor. (Andersson, 2007).

P8. Muslimer är inte bara en svag och utsatt grupp

Vilks konst kritiserar för att slå nedåt genom att ge sig på muslimer som anses vara en svag och utsatt grupp. Visserligen är muslimer en grupp bland andra som anses vara utsatt. Men det är mer komplicerat än så. Den muslimska världen är som helhet inte svag och utsatt. Irans president Mahmoud Ahmadinejad och många andra ledare i muslimska länder är snabba att fördöma när det publiceras profetteckningar. Detta är inte svaga och utsatta personer. Det blir problematiskt om man definierar muslimer som en svag och utsatt grupp, vilket leder till ett resonemang att de inte är mogna för ett sådant stort steg som yttrandefrihet (Vilks, 2008).

C1. Motsättningar mellan öst och väst ökar

Vi måste stå upp för Vilks fulla rätt att få rita sina teckningar samtidigt som frågan blir hur vi tar oss ur den negativa spiral som vi riskerar att hamna i mellan öst och väst. När konstnärer och författare i väst blir allt fränare att kritisera islam bara för att visa att de vågar och tänker förbehålla sig rätten att yttra sig fritt riskerar detta att alienera och radikaliserar allt fler i det muslimska kollektivet och polarisera debatten. (Bohlin, 2010)

5.2 Tes- Ej lämpligt att framställa och publicera rondellhunden

P1. Politik och etik sätter gränser

Yttrandefriheten är en självklar rättighet men den är inte absolut. Den är villkorlig och ska samexistera med andra mänskliga rättigheter. I vårt samhälle har man rätt att häckla, men Vilks rondellhund, handlar om andra avvägningar än de juridiska. Det juridiska kan vi vara ense om men oense om etiken och politiken, och detta handlar om etik och om politik. Politiken och etiken hävdar gränser trots den västerländska rätten att häckla. Det finns en hållning av respekt och det finns en annan av provokation. Vilket förhållningssätt som är lämpligast beror på omständigheterna, vilken situation och vad man bedömer blir följderna av yttrandet. Det finns en viktig skillnad mellan öst och väst. I västerlandet är vi vana vid att bli hånade för vår tro vilket inte existerar i öst. Vad som är okej i väst är inte okej i öst och världen är större än väst. Vårt största problem i mänskligheten är att finna god samlevnad mellan muslimska länder och västvärlden samt mellan muslimska grupper och andra grupper. Det finns en ovilja mot islam i stora grupper i västvärlden som inte är bra. Att utifrån denna situation provocera centrala delar av islams tro kan inte tas som intäkt för att man inte står upp för yttrandefriheten utan snarare att man vill främja en god relation. Den etiska och politiska tillämpningen är det som är värt att diskutera i denna debatt och inte den icke förhandlingsbara juridiska rätten. Vi borde inte utnyttja vår yttranderätt i denna trosfråga om den försvårar en ansträngd samlevnad, utan istället spara stridsyxan till etiska frågor som handlar om t.ex. kvinnosynen inom islam. Att kalla en respektfull hållning mot islam i denna trosfråga för självzensur, visar inte någon stor förståelse för nödvändigheten av mångfald och tolerans i vår moderna tid. (Unger, 2010)

P2. Yttrandefrihet är en moralregel

Det måste betonas att yttrandefriheten har en etisk aspekt. En grundläggande förutsättning för demokrati är att alla ges samma möjlighet att kommunicera, kritisera, göra påståenden, uttrycka önsningar, känslor och avsikter. Denna ideala kommunikation har en utgångspunkt som innebär att det finns moralregler

som avsedda för alla, inte bara för den egna gruppen. I en förlängning innebär detta att en reflektion över hur min tolkning av en moralisk regel påverkar andra individers möjligheter. Yttrandefrihet är en moralregel med avsikt att möjliggöra ett öppet och kreativt samtal inom och mellan grupper. En annan oundgänglig moralisk norm är att människor inte får utsättas för lidande orsakat av verbala eller fysiska kränkningar förutsätter yttrandefrihet, liksom alla andra friheter, ett visst mått av personligt ansvar. En princip som betonar vikten av förmågan att byta perspektiv, alltså villighet att resonera utifrån andras "moraliska synpunkt" och mottaglighet inför deras röster föreslås. Utifrån detta resonemang, är det inte moraliskt rimligt att en tolkning av yttrandefrihet innebär rätten att säga vad som helst. Det är individens eget omdöme som avgör nyttjandet av yttrandefriheten. Det är inte möjligt, eller önskvärt, att exakt reglera vad som bör undvikas att säga. Omdömesförmågan vilar i en potentiell överenskommelse med andra. Den tankeprocess som leder fram till ett omdöme är alltid en tänkt kommunikation med andra som jag vet att jag i slutändan måste komma överens med. Det är viljan att komma överens även med andra människor än med dem som tycker som jag som är huvudsaken. Den viljan saknas helt hos Lars Vilks. Hans rondellhund är inte dålig konst, men den är ett uttryck för dålig moral. (Heberlein, Ann 2010)

P3. Karikatyren är oförståelig och sårande

Yttrandefrihet är en fundamental del av demokrati, men det är inte ovillkorlig. De som kritiserar religioner får inte gå över att kränka de som tror. Att utpeka muslimer som terrorister i ord och bild är inte självklart, detta gyckel och hån kan överträda en gräns som övergår till hets mot folkgrupp. Konstnärliga uttryck ska ställas under debatt. När kritik framförs till dessa uttryck ska de inte avfärdas med att de som kritiserar är mot yttrandefriheten, yttrandefrihet kan inte begränsas med hänvisning till yttrandefrihet. Många anser att Vilks skisser är avskyvärda för att hunden för muslimer är oren. Just därför är det mycket sårande att framställa profeten Muhammed som en hund. Karikatyrer som driver med makten och förlöjligar våldsverkare är något som vi kan förstå men att framställa en karikatyr av en religiös symbol är att kränka vanliga muslimer. (Pekgul, 2010) Om de danska Muhammedkarikatyrerna skulle kunna försvaras, så var anledningen att de uppstod ur ett försök att bryta ett tabu. Vilks teckning är en väl uträknad provokation som förolämpar vad många muslimer håller heligt, något som är svårt att försvara. (Cornell, 2010) Även när Jesus framställdes som homosexuell fanns det ett budskap, som uppfattades som att, konstnären ville förmedla det kristna kärleksbudskapet. Men det finns ingen förståelse för vilka avsikter Lars Vilks har haft med sin rondellhund. Oavsett vilka avsikter han har haft har publiceringen av skisserna fått tråkiga följder. Muslimer överlag är sårade och många tar det som en bekräftelse att de inte är välkomna i detta land. (Pekgul, 2010)

P4. Konstnärens avsikt är att kränka för att få uppmärksamhet

Kvalitetskonst är numera tyvärr marginaliserad. Den har blivit en subkultur som sällan når utanför de invigdas krets. Ska man slå igenom stort som konstnär måste

man komma ut med sin konst utanför den lilla kretsen. Detta gör man genom att bryta mot en norm, hitta ett fortfarande rådande tabu som man kan bryta mot. Detta ger stor massmedial uppmärksamhet något Lars Vilks förstått. Biverkningen blir att fokus blir mest på konstnären och inte på konsten. En estetisk diskussion om rondellhunden förekommer ju inte. Det finns mycket konst och litteratur som problematiserar islam. Det är mer intressant när diskussionen startar ur ett inifrån perspektiv, som från en egyptisk författare som kritiserar islams kvinnoosyn, än när islam kritiseras från en konstnär som har kränkning som sitt enda stilmedel. (Eklund, 2010)

P5. Rondellhunden är en provokation

Lars Vilks är ute efter att provocera. En provokation är inte en politisk protest eller ett konstverk i sin egen rätt. En provokation är ett spel där provokatören ringar in sin målgrupp, letar upp dess svaga punkter och attackerar just där. Själv poängen är att de utsatta ska bli arga. Lyckas provokationen ger det ofta poäng i konsten och litteraturen. Det anses bra att provocera, det betyder att man är angelägen och viktig. De provocerade får inga poäng, hur de än reagerar. Blir de utsatta arga kallas de lättkränkta och får det fria ordet mot sig. Håller de tyst så erkänner man sitt nederlag och tillåter att trampas på. Hur som helst är den provocerade förloraren. Yttrandefrihet är viktigt men det är ohederligt att gömma detta spel bakom slagord som yttrandefrihet. (Ekman, 2010)

P6. Rondellhunden visar en brist på anständighet

Det finns uppfattningar som till och med hävdar att den som inte ställer sig på Vilks sida automatiskt stödjer muslimska extremister. När det i själva verket handlar om anständighet, ett begrepp som tyvärr är helt ute i dagens samhälle. Ett faktum som nonchaleras är att helt vanliga muslimer i Sverige, vilka delar västerlandets demokratiska värderingar, tillsammans med den stora majoritet av muslimer utomlands som kämpar för att införa demokratiska reformer i sina egna länder, kände sig kränkta av Lars Vilks rondellhundar. Det var inte bara extremister och fundamentalistiska islamister som reagerade. Detta måste vi lyssna till. Det hör till god ton att inte kränka medmänniskor. Vill vi upprätthålla en dialog är smädelse ingen framkomlig väg. (Sandström, 2007)

P7. Ökar myter och motsättningar mellan öst och västvärlden

Åtskilliga skribenter har i Voltairs anda förklarat sig villiga att dö för Lars Vilks rätt att yttra sig. Samtliga av dessa skribenter är intressant nog, noga med att påpeka att hans konst är "dålig" konst. En åsikt är att hans lilla hundteckning är tröttsam och osmaklig men trots det, ett exempel på god konst eftersom den aktualiserar en av samtidens absolut viktigaste och svåraste frågor, nämligen svårigheten att få två parallella världar att samexistera. Tyvärr dränks debatten av en angelägen diskussion i ett allmänt och självgott tyckande. Det vore snyggt om

Vilks tolkning av yttrandefrihetens innebörd problematiserades. Det finns många teorier om att framtidens konflikter kommer att gå mellan civilisationer, och inte, som tidigare förutsatts inom den västerländska civilisationen. Huvudstriden kommer att stå mellan det kristna väst och det muslimska öst. Fatwan mot Salman Rushdie är ett tydligt exempel på just den konflikten. Fundamentalt olika förhållningssätt till demokrati och yttrandefrihet, relationen mellan individen och gruppen, medborgaren och staten, innebörden i rättigheter och skyldigheter, förhållandet mellan Gud och människa uppdagades i samband med Rushdieaffären och senast i samband med just Vilks. Det skapades mycket myter i samband med Rushdieaffären. Myter som att fientligheten hade teologiska skäl, att alla muslimer tog anstöt, att islam är oförenlig med västerländsk demokrati. Myter existerar från båda sidor, Lars Vilks provokation tolkas som hädisk och respektlös och stärker en föreställning om det sekulariserade väst som just hädisk och respektlöst. Få av de myter som skapas existerar, det uppmanas till mindre rädsla och en mer sansad debatt. (Heberlein, Ann 2010) Muhammed som hund passar in i de muslimska extremisternas bild av svenskar som islamofober. Och de muslimska extremisternas reaktion passar in i Sverigedemokraternas bild av muslimer som en hotfull enhetlig massa. Uppmärksamheten kring karikatyerna av Muhammed kommer att locka till fler försök i den genren. Motsättningar och fördomar har trappats upp. (Pekgul, 2010)

P8. Muslimer har en minoritetsposition

Lars Vilks rondellhund är en pinsam idé. Den är destruktiv istället för att vara konstruktiv som är vad konst handlar om. Man bör välja sina strider när det gäller yttrandefriheten. I Europa har muslimer redan en utsatt minoritetsposition. Vad gör då rondellhunden för nytta? Det finns ingen anledning att skapa en strid om yttrandefrihet kring ett så ansträngt och omtvistligt projekt. Naturligtvis ska vi ta avstånd från mordhoten, men hans teckning ska inte göras till en symbolfråga för en hotad yttrandefrihet. Lars Vilks har helt enkelt trampat fel och begått en dumhet, och dumheter blir inte särskilt intressanta ens som konceptkonst. (Cornell, 2010)

C1. Yttrandefrihet är viktigast

Trots att en del muslimer blir kränkta när Lars Vilks framställer profeten Muhammed som hund så ska hans rätt att få göra det försvaras. Religioner står inte över yttrandefriheten. (Pekgul, 2010)

C2. Konsten ska ha en absolut frihet

Mordhoten mot Lars Vilks är oacceptabelt och vi måste självklart slå fast vid konstens absoluta frihet. Men det måste påpekas att konstnären har ett eget ansvar för vad han gör med sin frihet. (Eklund, 2010)

5.3 Tes- Fel att framställa och publicera rondellhunden

P1. Yttrandefrihet ska vara positivt främjande och inte kränkande

Det är kränkande att skymfa islams profet, och publicerandet av hånfulla nidbilder är en form av omoralisk arrogans. Det ligger ett moraliskt ansvar på Sverige att avlägsna dessa nidbilder. När denna omoraliska arrogans bestrids av muslimer beskrivs de som extremister och ociviliserade vildar i medier. Detta är en form av rasistisk uppmuntran från dessa tidningar till allmänheten. Muslimer kommer absolut inte tillåta att deras religion blir ett mål för åtlöje och hån, oavsett om detta är priset för acceptans i Europa. Vid en jämförelse med anglosaxarnas rättvetenskapliga auktoriteter och de latinska klassifikationerna, är yttrandefriheten beskyddad av lagen så länge den tjänstgör för samhällets välfärd och inte utgör en fiendlighet gentemot andra. Så länge yttrandefriheten fortsätter att vara positivt främjande i samhället så är den beskyddad, så lyder flera prejudikat från den högsta domstolen i USA. Utfallet av yttrandefrihet måste ha ett minimum av socialt positivt värde. (El Nadi, 2007)

P2. Det är brottsligt att håna och skymfa profeten Muhammed

Det är brottsligt att håna och skymfa individer då det anses vara ett överfall mot deras rättigheter. Utifrån denna aspekt bör skymfandet av alla profeter inklusive islams profet vara ett brott. Smutskastandet betraktas som ett angrepp mot en individ och inte som någon form av yttrandefrihet. Det borde även betraktas som ett större brott då mer än en fjärdedel av jordens befolkning tror på dessa profeter. Det finns inga stiftande lagar i Sverige som brottsliggör kränkande nidbilder av heliga profeter. Det innebär inte att, framför allt politikerna och landet i stort, har ett ansvar att avlägsna dessa kränkande nidbilder. Särskilt om man försöker värna om religionsfrihet och ett mångkulturellt samhälle. (El Nadi, 2007)

P3. Världighet och integritet ska helgas

Det är uppfattningar hos journalister eller den politiska ståndpunkt som en tidnings redaktör besitter som styr allt som publiceras. Detta innebär att journalisten eller redaktören bestämmer vad som skall och inte skall publiceras i deras tidning. Andra begränsningar av det som publiceras i tidningar är lagar som skyddar individens integritet och det som läsaren inte etiskt accepterar. Det har hittills inte funnits någon svensk tidskrift som publicerat nidbilder på Jesus där han ifrågasätter förintelsen eller kastar klusterbomber. Inte heller publiceras bilder på mänskliga lik om det finns en risk för att barnfamiljer kan se dessa bilder och

bli kränkta. Anledningen är att människans värdighet och integritet alltid är helgad. (El Nadi, 2007)

P4. Kränkningar är oacceptabelt

Konst kan användas som religionskritik, men det är skillnad mellan kritik och kränkning. När vi kritiserar görs det på goda grunder för att visa svagheter och felaktigheter i resonemang och praktik i syfte att förbättra och förändra. Kränkningar innebär att nedvärdera en människa och hennes övertygelser eller livsstil utan sakliga skäl som att förändra förbättra, eller skapa något nytt. En kränkning förstör och tenderar att blockera kommunikation, när saklig kritik öppnar för en saklig debatt. Vilks hundbilder liksom hans bild av Jesus som pedofil bygger på en total respektlöshet för andra människor och deras övertygelse. Varken religion eller konst har moraliska frizoner i ett öppet samhälle. Yttrandefrihetens självklara gräns borde gå vid kränkningar och hets mot folkgrupp oavsett om den som kränker påstår att det är ett uttryck för en religiös eller konstnärlig tolkning. (Heberlein, 2007). Det kräver inte mycket inlevelse för att förstå att människor blir kränkta när deras livsåskådning och religiösa symboler smutskastas. Speciellt när det blir ett stort fokus kring detta i media. Profeten Muhammed är lika helig för en muslim som yttrandefriheten är för oss icke troende humanister. Det räknas istället som förtryck att kränka medmänniskor. (Hermansson, Rapp 2010)

P5. Rondellhunden är ett missbruk av yttrandefriheten

Yttrandefriheten är inte till för att värna ”profeten Muhammed som rondellhund”. Det är istället att exploatera yttrandefriheten för gratis kommersiell publicitet, och att slå mynt av och öka främlingsfientlighet. Att förolämpa vad andra håller heligt och att lura media till gratis marknadsföring kan inte räknas till bra konst. På många håll hotas de mänskliga rättigheterna, inte minst från fanatiker inom olika religioner. Det främsta vapnet mot diktaturer och förtryck är yttrandefriheten, att då missbruka konstnärlig frihet, för att genom skadegörelse och kränkning av oskyldiga människor uppnå kändisskap för en misslyckad konstnär, är enbart smaklöst. (Hermansson, Rapp 2010)

P6. Muslimer är diskriminerade och utsatta för rasism

Ett rent av korkat och ologiskt resonemang är den utbredda uppfattning som finns gällande att den som kritiserar diskriminering av invandrare gör dem till offer. Detta leder till att de passiviseras och till slut gör de ännu mera diskriminerade. Människor som förtrycks eller utsätts för orättvisor ett förvisso ett offer, men ett synliggörande av förtrycket innebär inte att offren passiviseras, utan tvärtom. Det är först när orättvisorna erkänns som det går att göra någonting åt dem. Detta tankesätt ligger bakom en del uttalande om Lars Vilks rondellhundar och yttrandefriheten - muslimerna är inga offer, så det är lika bra att de vänjer sig. Hur ska de annars kunna smälta in i det svenska samhället? Rasism och diskriminering

existerar i det svenska samhället. De som driver offerhypotesen förnekar detta faktum. De vill inte vidkännas orättvisorna utan hävdar istället att problem som uppstår beror istället på att minoriteter vägrar att anpassa sig till majoritetens villkor. Så ser intoleransen ut idag. (Sandström, 2007)

6 Teoritillämpning

Eftersom kategori 1 stödjer framställandet och publicerandet av rondellhunden är deras argument till för att beskriva på vilka grunder de stödjer den. Deras argument är till stor del till för att rättfärdiga rondellhunden. De andra Kategorierna anser inte att Lars Vilks rondellhund är lämpligt, eller ska vara tillåten vilket gör att många argument till stor del bygger på att rättfärdiga de begränsningar som de anför. Problemet är att gränsdragningsfrågan inte kan ses som isolerad från rättfärdigandefrågan (Petäjä, 2006, 9). Beroende på hur man rättfärdigar yttrandefrihet påverkar det direkt eller indirekt hur gränserna för den utformas. Därför är det nödvändigt att peka ut varför yttrandefrihet är någonting gott innan man talar om dess gränser. (Petäjä, 2006, 10f) Jag kommer därför att undersöka hur gränsdragningarna relateras till yttrandefrihetens rättfärdigande i de olika kategorierna. Jag kommer även att analysera argumenten kring muslimers position, omständigheter och kränkningar.

6.1 Kategori 1

Utifrån demokratiargumentet rättfärdigas yttrandefrihet som en nödvändig förutsättning för att demokrati ska fungera. Fri kommunikation och fri information krävs för att det ska vara ett folkstyre. I kategori 1 rättfärdigas yttrandefrihet genom att vara en *garanti* för det öppna, demokratiska samhället. Yttrandefrihet är ett *fundament* i demokrati genom fria medier vilket relateras till den pålitliga kommunikationsprocessen och till det demokratiska självstyret. När den pålitliga kommunikationsprocessen är hotad genom att tidningar inte publicerar fritt, journalister är rädda för att skriva och när konstnärer tar till självcensur av rädsla lever demokratin farligt. När kommunikationsprocessen inte är pålitlig hotas demokratin. När kommunikationsprocessen är hotad är demokratin hotad. Yttrandefrihet relateras till demokrati och den pålitliga kommunikationsprocessen. Yttrandefrihet är inte ett mål i sig utan ett medel för att nå demokrati.

Icke-juridiska begränsningar är någon form av social censur. Det kan finnas uppfattningar som anses vara oacceptabla för att de inte anses vara ”rumsrena”. Politisk korrekthet är en självpåtagen censur. (Petäjä, 2006,153) Kategori 1

diskuterar dessa icke-juridiska begränsningar. De framhäver att etik och moraldebatter som slutar i ett samförstånd med den ”goda smaken” bestämmer vad som är accepterat att ytta sig om. Att bara publicera det som anses vara i ”den goda smaken” leder till censur. Även rädsla för hot och våld leder till självcensur vilket hotar den pålitliga kommunikationsprocessen. All typ av censur, både juridisk och icke-juridisk är negativt för yttrandefriheten. Omoraliska och icke rumsrena yttrande ska vara tillåtet. Diskussionen ska vara på konstverket och inte på konstnären eller hurvida den ska blivit publicerad eller inte. Man får konsekvenser med demokrati och yttrandefrihet vilket måste accepteras och inte begränsas. Kritik mot alla religioner ska få förekomma, kan tolkas som att det inte får finnas några undantag för att kommunikationsprocessen ska var pålitlig.

Yttrandefrihet rättfärdigas också genom att beskrivas som en individuell fri och rättighet. Det är en grundläggande rättighet, rättighet att framställa konst. Detta tolkas som att yttrandefrihet är ett mål i sig genom att vara en individuell rättighet. Genom att bara rättfärdiga yttrandefrihet som en individuell rättighet uteblir en förklaring till varför det är vår rättighet. Att bara anse att det är vår rättighet och inte relegera varför det är viktigt gör det svårt att försvara den. Den finns en fara med att yttrandefrihet betraktas som en självklarhet, individuell rättighet vilket leder till att den inte behöver motiveras eller reflekteras över. Även den pålitliga kommunikationsprocessen med åsiktsmångfald som t.ex provokationer anses även vara en rättighet. Utställare, publicister och konstnärer har *rättighet* att ge utrymme till det de önskar.

6.2 Kategori 2

Yttrandefrihet rättfärdigas även i Kategori 2 genom Meiklejons teori att yttrandefrihet är en fundamental del av demokrati. Andra beskrivningar i Kategori 2 är att yttrandefrihet är viktig, en självklar rättighet och vår lagliga rätt. Men det förs inga större resonemang om varför den är viktig. Andra argument som framkommer är att spara stridsyxan, man bör välja sina strider yttrandefriheten, tolkas som att yttrandefrihet ska användas till olika syften. Samtidigt säger de att religioner står inte över yttrandefrihet och konstens absoluta frihet är viktig. När yttrandefrihet anses vara en självklart fenomen tas den för given. Detta leder till att den inte behöver motiveras eller reflekteras över. Det är en fara när yttrandefrihet tas för given och betraktas som en självklarhet. Då reflekteras eller motiveras man inte varför den är viktig. Det blir då svårt att försvara de värden som är förknippade med demokrati, vilket blir ett demokratiskt problem. När yttrandefrihet ses som värdefull och inte varför den är värdefull tenderar diskussioner kring gränsdragningar att bli godtyckliga. Gränsdragningar för yttrandefrihet är i Kategori 2 etik och politik, situation, följden av yttrandet, anständighet, avsikt och anledning.

Ett argument för rättfärdigande av yttrandefrihet är att den anses vara en moralregel. Förutsättning för demokrati är en öppen kommunikation vilket bara

fungerar om yttrandefrihet tolkas som moralregel. Yttrandefriheten har en etisk aspekt. Yttrande som är då är omoraliska är inte lämpliga.

6.3 Kategori 3

I kategori 3 rättfärdigas yttrandefrihet genom att värna för de mänskliga rättigheterna. Yttrandefrihet ska verka för främjande för samhällets välfärd. Utfallet av yttrandefrihet måste ha ett minimum av socialt värde. Den är beskyddad så länge den inte utgör någon fiendlighet gentemot andra. Yttrandefrihet rättfärdigas alltså genom att inte vara fiendlig. Vilka de mänskliga rättigheterna är som den ska värna om specificeras inte. Beroende på hur man rättfärdigar yttrandefrihet påverkar det hur gränserna för den utformas. Lars Vilks rondellhund anses inte verka för samhällets välfärd eller inneha ett socialt värde och bör då inte tillåtas. Kränkningar utgör en fiendlighet gentemot andra och beskrivs som smutskastning, förtryck och nedvärdering av andra människor. Gränser av yttrandefrihet ska vara att människans värdighet och integritet helgas.

När ett samhälle har religionsfrihet så har vi ingen rätt att kränka den religion som människor väljer att utöva. Vi kan inte värna om religionsfrihet och ett mångkulturellt samhälle samtidigt som vi gör de till åtlöje. Andra argument av rättfärdigande av yttrandefrihet är den ska användas mot diktatur och förtryck. Detta kan tolkas som att yttrandefrihet ska användas för att uppnå demokrati.

Att journalisters egna uppfattningar styr det som publiceras är problematiskt eftersom det kan vara i konflikt med yttrandefrihetens rättfärdigande. Journalister ska följa de gränsdragningar som finns av yttrandefrihet.

En helt annan uppfattning om religiösa symboler än de som finns i sekulariserad länder, framkommer i Kategori 3. Att håna och skymfa Profen Muhammed likställs som ett brott mot en individ. Kränkning av profeten är ett brott och inte någon form av yttrandefrihet.

6.5 Omständigheter

Kategori 1 anser att en debatt kring yttrandefrihet är nödvändig på grund av de konflikter som uppstått mellan öst och västvärlden. De omständigheter som råder gör det angeläget att debattera och ta tydlig ställning för yttrandefrihet. Det ska inte tas någon speciell hänsyn till att händelser inte förekommer i muslimska länder och våra demokratiska värde är viktigast.

De två andra kategorierna är av motsatt åsikt. På grund motsättningar mellan öst och väst skapas ett läge då vi inte bör använda vår absoluta yttrandefrihet. De omständigheterna som råder sätter gränser för hur vi bör yttra oss. Goda relationer är viktigare än absolut yttrandefrihet. Att andra kommer från länder där yttrandefriheten är begränsad påverkar vår yttrandefrihet eftersom vi lever i en

global samexistens. Den etiska och politiska tillämpningen sätter gränser för vår yttrandefrihet. Motsättningar mellan öst och väst anses vara så pass allvarliga att att yttrandefriheten måste begränsas.

Gemensamt för Mill, Meiklejon och Bollinger är deras åsikter om att omständigheter kan påverka yttrandefrihetens begränsningar. Exempel på omständigheter är vid krig eller risk för krig där yttrandefrihet bör begränsas. Vid dessa omständigheter är människor inte förnuftiga eller kapabla till tolerans och gör det legitimt att inskränka yttrandefrihet. Frågan är om omständigheter mellan öst och västvärlden är så pass stora att människors förnuft är begränsad och deras kapacitet till tolerans är påverkad. Är motsättningarna så stora att det finns en risk för krig? De våldsdåd som uppstår är terrordåd utförda av radikala islamister och kan inte tolkas som risk för krig. Jag tolkar inte de omständigheter som råder vara så pass allvarliga att det bör påverka vår yttrandefrihet. Att begränsa yttrandefrihet för att undvika terrordåd är att inte ett bra steg i demokratins riktning. Bollingers toleransargument framhåller att yttrandefrihet är känslig för olika omständigheter.

6.5 Kränkningar

Enligt toleransargumentet innebär yttrandefrihet att skadliga åsikter till en viss del tillåts trots att det ogillas av majoriteten i samhället. Många former av yttrande, idéer och information är kränkande men att det inte är tillräckliga skäl för att begränsa dem. Även Petäjäs kommunikationsprocess tillåter irrationella, falska, omoraliska åsikter för att vara pålitlig. Debatten har till stor del handlat om kränkningar ska vara tillåtet eller inte. Kategori 1 anser att kränkningar är något man får tåla i ett öppet samhälle. Yttrandefrihet är viktigare än att undvika att kränka troende. Kategori 3 är av motsatt åsikt och anser att kränkningar inte är acceptabelt. Kategori 2 har en problematiskt inställning och menar att om avsikten är att kränka och provocera så konstverket inte lämpligt och bör undvikas. Konstverk bör även ha en gott budskap som är förståligt. Frågan blir då vem som ska bedöma om budskapet är gott och förståligt. Ska konstnären stå till svars för hur mottagarna reagerar?

Direkta uppmaningar till våld och brottsliga handlingar är förbjudet. Även alla yttrande som hotar nationens säkerhet ska inte tillåtas. Lars Vilks rondellhund kan inte tolkas som en uppmaning till våld eller hota nationen. Min tolkning av teorierna är att ska denna sortens konst ska vara tillåten.

6.6 Muslimers position i samhället

Muslimers position i samhället är argument till att rondellhunden inte bör eller ska få framställas i kategori 2 och 3. De anser att muslimer har en utsatt minoritetsposition i Sverige och Europa. Kategori 3 anser att muslimer är diskriminerande och utsatta för rasism i det svenska samhället. Utsatta grupper

ska inte förtyckas. Kategori 1 problematiserar denna syn och anser inte att muslimer bara kan betraktas som en svag och utsatt grupp, utan att islam är en av världens mäktigaste religioner, där många maktfulla människor lever. Även om muslimer är en utsatt grupp så ska alla religioner kunna kritiseras.

7 Avslutande diskussion

Utifrån Ulf Petäjäs bok *Varför Yttrandefrihet?* är det alltid viktigt att diskutera demokratins viktigaste beståndsdel, yttrandefrihet. Mitt syfte med denna uppsats är att beskriva vilka argument som framträder i debatten kring Lars Vilks rondellhund och att utifrån dessa argument utläsa vilken syn som råder på yttrandefrihet. Resultatet av denna analys visar att det råder vitt skilda uppfattningar kring hur yttrandefrihet rättfärdigas, vilket syfte den har, och vilka inskränkningar av den som bör finnas. Analysen redovisar vilka uppfattningar som förekommer och synliggör hur olika de är. Även likheter i innehållet mellan kategorierna uppenbaras. Kategori 1 och 2 uppfattar olika värde och principer som viktigast. Att andra principer och värde anses vara viktigare än yttrandefrihet kan vara problematiskt.

Hur yttrandefrihet rättfärdigas utformar vilka gränsdragningar som förespråkas. Detta blir tydligt vid en jämförelse av argumenten i Kategori 1 och 3.

Hur yttrandefrihet betraktas är av betydelse för demokratin. När yttrandefrihet anses vara en självklar rättighet leder det inte till någon reflektion eller motivering av varför den är viktig. I debatten har yttrandefrihet i en del argument motiverats genom att vara en garanti och ett fundament i demokratin vilket är positivt. Även att den pålitliga kommunikationsprocessens betydelse har framkommit vilket är positivt ur en demokratisk synvinkel. Argumenten i Kategori 1 är de som får starkast stöd av yttrandefrihets teorierna.

Debatter kring yttrandefrihet är ett tillfälle att reflektera över den. Det krävs dock att yttrandefrihet ska rättfärdigas för att diskussionen ska bli tillräckligt djup.

Förslag till fortsatt forskning är att genom en aktörsinriktad studie studera vem som argumenterat för vad. Debatten har engagerat många aktörer från politiker, troende, icke-troende, religionsforskare, journalister och medier själva. Hur dessa aktörer argumenterat kan vara intressant att analysera. Även fortsatt forskning av yttrandefrihet med anledning till Ulf Petäjäs hänvisning, att det finns en brist på statsvetenskaplig forskning, politiska utredningar och lagtexter om varför yttrandefrihet är värdefull i ett demokratiskt samhälle, är viktigt.

8 Litteraturförteckning

8.1 Litteratur

- Bergström, Göran – Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. 1:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, Göran – Boréus, Kristina, 2005. *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Petäjä, Ulf. 2006, *Varför Yttrandefrihet?* Göteborg. Intellecta Docusys.

8.2 Artiklar

- Andersson, Carl Erland. ”Samma visa om och om igen”. *Göteborgs Posten* 2007-11-18.
- Andersson, Carl Erland. ” När yttrandefriheten mest är till besvär”. *Göteborgs Posten*. 2010-04-12.
- Bohlin, Markus. ”Försvara frihet”. *Sundsvallstidning*. 2010- 03-11.
- Cornell, Peter. ”Övertramp”. *Göteborgs-Tidningen*. 2010-03-16.
- Ekdal, Niklas. ” Möten i rondellen”. *Dagens Nyheter*. 2007-09-30.
- Eklund, Stefan. ”Vad gör Vilks med sin frihet?” *Svenska Dagbladet*. 2010-03-10.
- Ekman, Kajsa Ekis. ”Talet om det fria ordet stänger samtalet”. *Dagens Nyheter*. 2010-05-16.
- El Nadi, AboTaal. ”Nidbilder på profeten inte värdigt en demokrati”. *Göteborgs Posten*, 2007-09-06.
- Heberlein, Ann. ”Vad vill Vilks?” *Göteborgs-Tidningen*. 2010-03-22.
- Heberlein, Ann, ” Okunnig religionskritik stannar vid kränkning”. *Kyrkans tidning*. 2007- 08-30.
- Hermansson, Snorre- Rapp, Jeanette. ”Konstnären har också ett ansvar”. *Nerikes Allehanda*. 2010-03-13.
- Olofsson, Mats. ” Märkelig debatt att tolka yttrandefriheten”. *Västerbottens-Kuriren*. 2010-03-24.
- Pekgul, Nalin, ”Varför kränka vanliga muslimer?”, *Svenska Dagbladet*. 2010-03-11.
- Sandström, Lasse. ” Offerhypotes som leder fel”. *Sydsvenskan*. 2007-10-11.
- Stensson, Carina. ”De hade inte glömt mig ”. *Svenska Dagbladet*. 2010- 03-10.
- Unger, Johan, 2010. ”Har han rätt att häckla?””, *Nerikes Allehanda*. 2010-03-17.
- Vilks, Lars, ” Stå upp för yttrandefriheten”, *Kvällsposten*, 2008-02-15.
- Westerberg, Lars. ”Rondellhunden och förintelsen”. *Landskrona Posten*. 2010-03-24.

Wiman, Björn. "Friheten att häda är inskriven i svensk grundlag". *Dagens Nyheter*. 2010-05-14.
Wikström, Cecilia. "Därför måste vi stå upp för Vilks". *Kvällsposten*. 2010-03-10.